

“בורא מיני זרעים?”

לא קשיא.

הא, הברייתא שאמרה שיש לברך עליה “בורא מיני זרעים”, רבי יהודה היא, שמפרש לקמן שיש לייחד ברכה לכל מין ומין, ולכן על הזרעונים הוא מברך “בורא מיני זרעים” ועל הירקות “בורא מיני דשאים”.

והא, הברייתא שאמרה שיש לברך עליה “בורא פרי האדמה”, נשנתה לדעת רבנן הסוברים שכל דבר הגדל מהאדמה מברכים עליו “בורא פרי האדמה” ולא ייחדו ברכה מסוימת לכל מין ומין.

דתנן: ועל ירקות הוא אומר: “בורא פרי האדמה”, כפי שמברך על כל דבר הגדל מהאדמה.

רבי יהודה אומר: מאחר שייחדו ברכה לכל מין ומין יש לברך עליהם “בורא מיני דשאים”.

אמר מר: הכוסם את האורז — מברך עליו בורא פרי האדמה.

טחנו אפאו ובשלו, אף על פי שהפרופות

קיימות — בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש.

מקשה הגמרא: והתניא: אין מברכים לבסוף על פת או תבשיל העשויים מאורז ולא כלום — היינו לא ברכת המזון ולא ברכה אחת מעין שלש אלא ברכת “בורא נפשות”⁽¹¹⁾.

מתרצת הגמרא: אמר רב ששת: לא קשיא.

הא, הברייתא שאמרה שיש לברך “על המחיה”, רבן גמליאל היא.

והא, הברייתא שאמרה שיש לברך “בורא נפשות” נשנתה לדעת רבנן.

דתניא, זה הכלל: כל שהוא משבעת המינים,

רבן גמליאל אומר: מברכים אחריו שלש ברכות של ברכת המזון כמו אחרי אכילת פת.

וחכמים אומרים: מברכים אחריו ברכה אחת מעין שלש.

ומעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו מסובין בעלייה ביריחו, והביאו לפניהם כותבות של תמרים, שהם משבעת המינים, ואכלו.

11. רש"י. — הטעם שברכת “בורא נפשות” מוזכרת בלשון “ולא כלום”, עיין בשו”ת הרשב”א (סימן תתכג), ועיין בשו”ת הרדב”ז (ח”ב סימן תש”ט) שתמה עליו ופירש זאת באופן אחר. — ובביאור הגר”א (ר”ח ס”ו) פירש על פי המבואר לקמן (מד ב) שמנהג הראשונים היה לברך “בורא נפשות” רק על ביצים ועופות [כי רק בהם יש חיות ונחשבים ל”נפשות”], והאמוראים האחרונים הוסיפו לברך

שדברי רב ושמאל נדחו מכח הברייתא רק לענין האורז שוב יש לומר שלענין דוחן עדיין כהלכה כמותם ויש לברך עליו בורא פרי האדמה, [ובאופן שנתמעכו הגרעינים ואיכדו צורתם או שעשה מהם פת ברכתם “שהכל”]. וכן דעת הרי”ף והרמב”ם (פ”ג מברכות ה”י). ולהלכה, פסק השולחן ערוך (ר”ח ס”ח) כדעת הרי”ף והרמב”ם שדין האורז אינו שיהיה לדין הדוחן. ועיין כמה שכתב הביאור הלכה שם בזה.